СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 203. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 1-го вересня 1939. — No. 203. Jersey City, N. J., Friday, September 1, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

У ВАШИНГТОНІ ПЕРЕКОНАНІ, ЩО ГІТЛЄР ПІДДАЄТЬСЯ

ВАШИНГТОН. — У політичних колах Вашингтону є таке переконання, що Гітлер, хоч висуває свої великі домагання відносно Польщі, то проте готов переговорювати й годитись на малі уступки для нього. Колись він був гостро проти того, щоби переговорювати з Польщею, тепер він готов до того. Секретар стейту, Кордел Гол, хоч знає про положення, одначе перед ґазетярами не хотів нічого сказати. Він ні не твердив, що зросла небезпека війни, ні що зменшилася. Тільки його поведінка була весела і з того заключають, що ситуація полекшала. За добрий знак уважають і це, що італійський король післав відповідь президентові, що зробить усе що в його силі, щоб задержати „справедливий мир".

Новий англійський амбасадор, лорд Лотіян, на першій авдієнції в президента висказав надію, що може мир таки вдасться вдержати. Таку саму надію висказав президент.

ЧИ АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА В РУКАХ ЖИДІВ?

ВИЛІЕМСТАВН (Масачусетс). — На конґресі Інституту Людських Взаємовідносин дискутовано про добрі і лихі сторони американської преси. Ґазетяр Роб виголосив доклад про американську пресу і в ньому порушив також справу: в чиїх руках спочиває американська преса. Він сказав: „Одним із питань, на котре я мушу часто відповідати, чи, радше, заперечувати чиєсь твердження, що преса Злучених Держав Америки є домінована жидами. Ми маємо коло 1,900 щоденників англійською мовою. Їх загальна циркуляція виносить біля 39 міліонів чисел денно. Маємо коло 1,700 власників тих ґазет; про число їх удїлів я не знаю. З тих 1,700 власників тільки 15 є жидівського походження, чи віри, себто менше як один відсоток. Ні одного жида нема серед директорів, чи урядників у трьох великих новинкових бюрах, хоч покійний Адольф Охс з „Ню Йорк Таймсу" виявив великі услуги для американського журналізму підчас своєї безперервної 35-літньої служби як директор Асошіейтед Прес. Менше як десять жидів є записаних як видавці, чи бизнесові видавці щоденної преси і менше як 25 менаджери бизнесові, оголошень і циркуляцій".

КОРАБЕЛЬ „БРЕМЕН" ВЖЕ ВІДІХАВ.

НЮ ЙОРК. — Після притримання властями німецький корабель „Бремен" нарешті виїхав з нюйорського порту і поспішно удався на широке море. Він не мав на собі жадних пасажирів. Також виїхав англійський корабель „Аквітанія". А французький, „Норманді", хоч міг уже виїхати, то ще залишився, бо замало мав пасажирів.

БЕЗРОБІТТЯ В АМЕРИЦІ ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — Національна Промислова Рада подала до відома, що в липні безробіття зросло на 3.5%. В червні було девять і пів міліона безробітних, а в липні близько десять. Минулого року в липні було близько одинацять. Всіх затруднених осіб нині є коло 45 міліонів.

АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ ЗАКУПОВУЄ ЗАПАСИ.

ВАШИНГТОН. — Американська армія почала робити закупна тих военних матеріялів, яких в Америці брак. На ту ціль конґрес ухвалив сто міліонів долярів. Ті матеріяли будуть зложені в магазинах до часу, аж зайде потреба їх зужити.

ВИКРЕСЛЮЮТЬ СЛОВО „ДИКТАТОР".

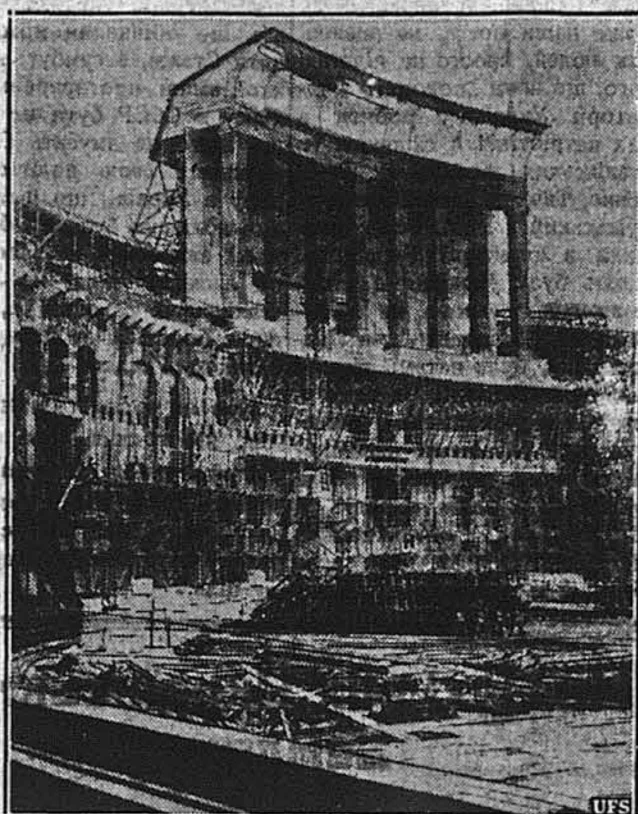
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Конґрес ордену „Муз" у приявності 1,000 делегатів ухвалив не вживати більше слова „диктатор" для свого найвищого провідника. А то тому, що те слово нині прибрало погане значіння.

МАРШ СТАРИХ ВЕТЕРАНІВ.

ПИТСБУРҐ. — Старі ветерани „великої републиканської армії" відбули тут свою параду. Коло 140 із них, у більшості близько сто літ старих, маширували перед плятформою. Цей „марш" тревав півтори години. Та лиш деякі із них відбули цей марш від початку до кінця. Більшість не здужала і мусіла відійти.

УДЕРЖАННЯ СТЕЙТОВОГО УРЯДУ ЗБІЛЬШИЛИСЬ.

ВАШИНГТОН. — Удержання уряду стейту Ню Йорк збільшились від 1932 року на 37%. В 1937 році кошти удержання уряду виносили 335 міліонів долярів, а в 1932 р. 245 міліонів. Кошти удержання всіх стейтових урядів виносили в 1937 р. 2,600 міліонів долярів.

КОНҐРЕСОВА САЛЯ.

У Нірнберґу, в Німеччині, будують нову салю для конґресів націстичної партії. Має вона бути готова вже цеї осени і Гітлер має в ній виголосити „мирову промову".

ДО „СМЕРТНОГО КУРІНЯ".

Німці, японці й поляки мають „курінї смерти". Мусить мати такий курінь і Франція. Таке читаємо в одній ґазеті з відозвою вступати до того куріня тим, що й так не мають охоти жити, бо є каліками чи невилікувально хворими.

ЗА ВБИВСТВО БАТЬКА.

Перед трибуналом окружного суду в Станиславові відповідали Федір Зубик та Параска Білоус, з Посічи, станиславівського повіту, за вбивство Михайла Семанюка, батька другої обвинуваченої. Зубик за це одержав — як каже акт обвинувачення — 300 зл. Крім цього Білоус відповідала також за намову до вбивства свойого батька. У висліді переведених доходжень суд засудив Зубика на досмертну тюрму з позбавленням громадянських прав назавжди, Параску Білоус за вбивство батька на 15 літ, за намову 7 літ, разом 22 роки вязниці та 10 літ позбавлення прав.

ПОГОРІВ ШЛЯХТИЧ.

У Бусовиськах в білий день підпалили господарські забудування визначного діяча Звіонзку Загонової Шляхти, Михайла Мартич - Яворського. Забудування згоріли до тла. Енерґічне слідство в тій справі веде місцева влада, якій вдалося вже виявити виновників.

ЖАРТИ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ.

11-лїтній Ю. Гарми у Перемишлі заложився з товаришами за 10 гр., що потрапить перебігти тричі перед льокомотивою поспішного поїзду, коли вона покажеться на віддаленім на кількаңадцять метрів закруті. Два рази штука йому вдалася, за третім разом упав на рейках і на очах кільканацятьох товаришів згинув під колесами льокомотиви.

ІНСУЛІНА ЗЛЕКШУЄ ДИХАВИЦЮ.

Проби показали, що інсуліна помагає не тільки хворим на цукрівницю, але й дихавичним. Від інсуліни тіло виробляє більше адреналіни, і власне збільшення адреналіни в крові злекшує бодай хвилево дихавицю.

ДИХАЮТЬ ПІД ВОДОЮ ГЕЛІЄМ.

Коли нурець з великих глибин моря раптово вирине на поверхню моря, то кров його заливає. Таке саме стається, коли летун зависоко піднесться угору. Та коли нурець під водою віддихає не звичайним повітрям, але сумішкою кисня й гелію, то можна його безпечно й раптово з глибин моря витягнути.

ЛІКАРСТВО З ТЮТЮНУ.

Американські лікарі Клекі, Сайденстрикер і Джеслин дослідили спільно, що ота жовта речовина в тютюні, що то від неї в курців пальці жовтіють, помагає хворим на пелягру. А пелягра — то рід нервової хвороби, що доводить людей і до божевілля. Люди захворовують на пелягру, коли їдять таку поживу, що не має в собі вітаміну Б2. На пелягру багато людей хворує по таких країнах, де люди довгий час живуть тільки на малаях, кулеші та інших стравах з кукурудзяної муки. Пелягра найбільш поширена між румунами та італійцями. Але де люди ще з осени добре висушують кукурудзу на печах, як от мексиканські індіяни, то пелягри не буває. Та можете безпечно їсти й кукурудзяні страви, як крім того їсьте городину та набіл.

ВЕЛИКА ГРАДОВА БУРЯ.

Над городецьким пов. перейшла сильна градова буря, що наробила багато шкід. На просторі 300 гектарів град знищив 60 проц. засівів.

ЧОРНА ЛИСТА ШКІЛ У САСКАЧЕВАНІ.

На вчительськім зїзді, що відбувся недавно в Ріджайні, 150 учителів з тої провінції постановили виготовити чорну листу, на якій мали би бути списані всі ті саскачеванські школи, які не хотять платити вчителям наименше $700 річно. Та чорна листа буде на те, щоб ніякий учитель не важився йти туди вчити.

ВТОПИЛОСЯ ТРОЄ ДІТЕЙ З ОДНОГО ДОМУ.

В озері Пітерс, у Новій Шотляндії, втопилося підчас купання троє дітей з одної родини — дівчина 11 років, і хлопці 9 і 13 років. Двоє молодших дітей зайшли в глибоку воду і втопилися на очах матери. 13-літній хлопець пробував ратувати брата й сестру і самий утопився. На березі озера сиділа мати з трьома наймолодшими дітьми й була безрадна.

ПЕРШИЙ СКОРОСТРІЛ, СКОНСТРУОВАНИЙ У БРАЗИЛІЇ.

З нагоди 5-тої річниці заснування першої фабрики зброї в Ітажуба в Мінас Жерайс відбулося свято, на яке прибув президент републики в супроводі міністра війни та військових і цивільних достойників.

При цій нагоді випробувано перший скоростріл, сконструований у фабриці, який нічим не уступає скорострілам, випродукованим за границею.

ГОДІВЛЯ ЖАБ У НОВІЙ ЗЕЛЯНДІЇ.

Ніде у світі люди не їдять так жаб як у Новій Зеляндії (коло Австралії). В тому краю жабячі ніжки вважаються присмаками. Як жених приходить до дівчини женитись, то дівчина старається зловити бодай десять жаб на обід для нареченого. Мешканці Нової Зеляндії присмажують жаби на маслі. В містах Нової Зеляндії створено спеціяльні фарми для годівлі жаб на продаж, і годівці заробляють на жабах великі гроші.

ЗЛИ РИБИ.

З Фортадези, Сеара (Бразилія), доносять, що Марія Назаре, що мешкала в Лагоа до Вельо, для скорочення собі дороги до вен̆ди хотіла перейти річку, що пливе недалеко цеї місцевости. Коли по кількох годинах домашні, занепокоєні її відсутністю, пішли за нею, знайшли на березі ріки лише кістяк, бо тіло обіли маленькі, але дуже небезпечні рибки пірані.

ГАРНА ЗНАХІДКА.

В місцевости Патросініо, Мінас Жерайс (Бразилія), знайдено діямант вартости понад 5 міліонів мільрейсів. Дім, де перетримують діямант, охороняє вся місцева поліція перед можливим нападом.

ЯЗВА ГУСЕНИЦЬ В АЛБЕРТІ.

В дистрикті Лейк Вебемум, на північ від залізниці Едмонтон—Джеспер, гусениці обїли листя на деревах на просторі 150 квадратових миль.

ПЕРЕГОВОРИ ГІТЛЄРА З ПОЛЬЩЕЮ, АБО ВІЙНА, КАЖЕ АНГЛІЯ

ЛОНДОН. — Англія рада посередничити між Німеччиною і Польщею у справі їх замирення, але передумовою цього мусить бути згода Німеччини переговорювати просто з Польщею. Інакше Англія далі стоятиме при Польщі й виконає супроти неї свої зобовязання, якщо вона захоче з Німеччиною воювати. Назагал панує таке переконання, що Гітлер таки не є склонний воювати і тільки шукає виходу з тої заплутаної ситуації, в якій тепер знайшлася Німеччина. Значить, іде тепер у першу чергу про ратування німецького престижу. З того буде можна вийти, бо може посередничити у справі миру Бельґія, Голяндія, чи навіть Італія, а це є для Німеччини більш приємливе.

ЗАГАЛЬНА МОБІЛІЗАЦІЯ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Тепер воєн не виповідають, а тільки воюють. Тому і не проголошують загальних мобілізацій, як бувало. Та проте такі мобілізації переводять. Так є тепер у Польщі. На пораду Англії й Франції вона покликала всі річники від 20 до 40 років. Таким чином повиннаб мати зброєю 2,500,000 жовнірів.

НОВА ПОЛЬСЬКА МОБІЛІЗАЦІЯ — ПРОВОКАЦІЯ.

БЕРЛІН. — Такими словами відповідає німецька преса на мобілізацію в Польщі, кажучи, що вона тим приспішує воєнний конфлікт.

МУСИМО ПОКОНАТИ ВОРОГА!

ВАРШАВА. — Так заявляє польський маршалок Смігли Ридз. Польський уряд зазначує ще раз, що пропозиції Гітлера не є приємливі і є зневагою Польщі.

В ТАРНОВІ ЗГИНУЛО 19 ОСІБ.

ТАРНІВ. — Вибух бомби на залізничім двірці в Тарнові спричинив смерть 19 осіб. Є і багато ранених. Польська преса твердить, що вибух був ділом німецьких терористів.

ГАРНІ СЛОВА, ТІЛЬКИ ВИСЛАНІ НА КЕПСЬКУ АДРЕСУ.

ВАРШАВА. — Польська преса проголошує привіт, висланий Магатмою Гандієм до тих, що в Польщі думають, що тільки „правда і любов можуть бути підвалинами кращої будучности людства".

ВОЄННА ВЛАДА В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер видав розпорядок, яким покликав до життя „Міністерську Раду Оборони Держави". На її чолі станув полевий маршал Герман Ґерінґ, що тепер стане диктатором у внутрішних справах Німеччини. Раду встановлено на те, щоби була одна рука в адміністрації краю і господарстві.

СИТУАЦІЯ ДІЙСНО ГРІЗНА.

ВАРШАВА. — Так тепер задивляються в Польщі на конфлікт з Німеччиною. Кажуть, що таки прийде до того, що треба буде з Німеччиною битись.

КРЕМЛЬ ПРО ДАНЦІҐ.

МОСКВА. — В дипльоматичних колах поширені поголоски, що Польща таки віддасть Німеччині Данціґ, а за те дістане Мемель. Це ніби не дуже подобається Москві.

ПАПІР З БУЛЬБИ.

ВАЙМАР (Німеччина). — Зачали друкувати часопис на папері, випродукуванім з бульби. Виявляється, що папір добрий.

ПИШУТЬ ПРО НІМЕЦЬКИХ ДЕЗЕРТИРІВ.

ПАРИЖ. — Американські кореспонденти подають за відомостями, одержаними з французьких військових джерел, що трапляються щораз частіші випадки переходу німецьких жовнірів на французький бік з проханням вписати їх до служби в Французькім Чужинецькім Леґіоні. Подають, що жовнірі кидаються в ріку Рен і намагаються її переплисти, щоби дістатись на французьку землю. Багато з них гинуть у хвилях ріки.

РОЗВЯЗАЛИ ЧЕСЬКИЙ ЛЕҐІОН.

ПРАГА. — Державний протектор, барон фон Нойрат, розвязав Чеський Леґіон, організацію, відому з її боротьби підчас світової війни за незалежну Чехословаччину.

НЕЯСНЕ НА МАДЯРСЬКО-СЛОВАЦЬКІЙ ГРАНИЦІ.

БРАТИСЛАВА. — Ціла Словаччина запов́нена німецьким військом. Але назагал у краю спокійно. Нема тільки спокою на мадярсько-словацькій границі, за якою, по мадярській стороні, є коло 400,000 словаків, що їх кинуто в жертву мадяризації.

ГЕТЬ З ВЕРСАЛЕМ!

РИМ. — Такий є тепер клич Мусолінія. Має слідуе не стати по тім онуєтві, що його закріплено версайським договором, а тоді буде можна говорити про замирення Европи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З НАГОДИ "ПАКС РОМАНА"

У вісімнацятім католицькім конґресі „Пакс Романа" беруть участь також і українці-католики. Прибули на цей конґрес представники з Рідної Землі, візьмуть чи беруть у ньому участь і українці-католики, що живуть в Америці. Про цей конґрес, як і про українську участь, появились уже вісті і в американській пресі. І певно буде їх більше, і то головно тоді, коли буде відправлятися Служба Божа східнього обряду в Ню Йорку в університеті Фордгем, а яку відправить український греко-кат. єпископ К. Богачевський. Саме те, що такі вісті готові чи повинні бути в американській пресі, заставляє нас написати ось тих кілька слів.

Про те, скільки шкоди наробила нам, українцям, в Америці мішанина з „ґрік" і „бізантайн", розписуватись не будемо, бо це речі усім нам добре відомі. Як і стверджуємо, що та плутанина була, а навіть є ще й досі, в американській пресі, головно з нашої вини, а далі з незнання з боку американських репортерів. Очевидно, що були і ще далі є й інші впливи, що то завжди ототожнювали „грецький" обряд з „російським". Це теж відоме.

Та думаємо, що тепер уже настали інші часи. Назва „український" уже відома в Америці. Вже і знають, де є Україна, і скільки є українського народу і якої він віри. Уже є публікації анґлійською мовою, які вияснюють і нашу релігійну, зглядно обрядову справу. Значить, що тепер уже не повинніб повторюватись давні плутанини. Та не повторяться вони цілком певно тоді, коли ми про це подбаємо й будемо в таких випадках уже заздалегідь підготовані. Значить, коли будуть у тих випадках видані анґлійською мовою відповідні бюлетини, які будуть уложені в такий спосіб, щоб американські часописи могли писати дійсну правду про віру українського народу чи його обряд. Нам треба рішучо подбати, щоб не повторювалась така інтерпретація, як та, що її подає Асошіейтед Прес з Вашинґтону, де пишеться про церковно-словянську мову як про — російську, а про обряди: „грецький" і „російсько-православний". Ось таке подано у звязку зо Службою Божою, відправленою у Вашинґтоні у східнім обряді з нагоди конґресу „Пакс Романа".

Не є тепер пора, щоб наново себе обвинувачувати, чому ще досі продовжується тут в Америці оте баламутство. Але хіба кожний погодиться з тим, що саме теперішня пора вимагає того, щоб тій баламуті положити кінець, рішучий і остаточний кінець. Це можна зробити в даному випадку в такий спосіб, що Асошіейтед Прес дістане з компетентного джерела формальне вияснення чи спростування з проханням до поміщення. А далі треба дбати, щоб при нових подібних нагодах були виготовлювані для преси відповідні комунікати нами самими, коли хто інший вірно не інформує.

О. С.

ЧИ НЕ НОВА „УКРАЇНІЗАЦІЯ"?

НЕ ДАТИ СЕБЕ БАЛАМУТИТИ НОВИМ СТАЛІНСЬКИМ ГУМБОҐОМ!

Російська пропаґанда поширена на цілий світ. Має вона повно ревних прихильників у західній Европі. Має вона їх і в Америці. Це ті „ліберали", що ніколи нічого не дарували Гітлерові й Мусолінієві, але для Сталіна — завжди знаходили якесь лагідне слівце, якесь виправдання. І тому ставились до кривавої сталінівської тиранії у найгіршому разі — невтрально. Ось тому й українські терпіння під Советами не знаходили в них співчуття. Навпаки, ось ті ліберали дуже часто підхоплювали те, що сталінівські аґенти пускали в світ про те, як то добре живеться українському народові під Советами і тим допомагали баламутити світову опінію щодо української справи. Большевицьким аґентам вдавалося нераз навіть баламутити й українську суспільність поза Советами ріжними „українізаціями". Навіть і тепер пробують вони те саме робити.

Тепер, коли на порядок дня европейської політики знову стало національне питання, Росії залежить на тім, щоб світ не пригадав собі, що в хвальнім советськім „Союзі" стогнуть понад 35 міліонів українців. І ось сталінські аґенти пускають знову в світ байки про новий українізаційний курс в Україні. Спершу лодзінська німецька преса, *потім* польський ПАТ, а за ним наші „Діло" і „Новий Час" — усі голосно пишуть про „новий ліберальний курс в Україні", про „уступки" на річ українського народу і т п. Які основи цих чуток?

Жадні, лише що Сталін призначив предсідником Верховної Ради советської України якогось Гречуху, головою ради народніх комісарів України якогось Корнійчука, військовим командантом Києва Тимошенка Семена і членами верховного суду теж якихось „енків"... І на підставі того всього преса, яка навіть не знає ні минулого ні політичної фізіономії цих „енків", кричить, що всі вони походять з України, є „місцеві люди" і все це означає ні менше ні більше, як радикальну зміну курсу сталінівської політики в Україні, яка під натиском російських союзників рішилася піти на компроміс з українцями і т. п.

Не знати, чому тут більше дивуватися, чи наївності тої української преси, чи її безвідповідальності. Поперше, колиб дійсно оті „енки" були **українськими** патріотами, то кожної хвилини їх Сталін може таксамо поставити під стінку, як і покликати — як манекінів — на ті „високі" пости!.. Подруге, ніякий пост ніякого достойника в СССР не може бути обсаджений незалежною людиною, лише льокаєм Сталіна. А нарешті, як може наша преса, **не знаючи тих людей,** просто на підставі того, що вони „походять з території України", робити з них патріотів?! А скільких то сталінських льокаїв, як Любченко, Тичина, Затонський Мануїльський і інші, теж походили з території України! І навіть були українцями з походження, а проте, як Мануїльський і Затонський чи Лапчинський, були катами українського населення!.. Чи саме українське походження гарантує його українське назвище? А скількиж то „енків" були вірними слугами царату! А Дзержинський і Менжинський,ноторичні поляки, чиж вони були польськими патріотами? Або той Семен Тимошенко... Ми тут на Волині маємо свого Сергія Тимошенка, типового хруня... Звідкиж це „бум-бум" про зміну курсу СССР? Ні звідки, тільки ті чутки, цей „бум-бум" **пустили в рух сталінські аґенти** за кордоном, щоби зеднати збаламучену українську еміґрацію для матушки Росії в непевнім европейськім конфлікті, щоб одурити надією, що, мовляв, треба стояти при Росії.

Завданням української еміґрації не піддатися на цю ординарну вудочку сталінських аґентів. Завданням еміґрантської преси розяснити ширшим колам еміґрації української, що все, що обіцяє чи може обіцяти Сталін, є гумбуґ; що ніякої зміни протиукраїнського курсу в СССР бути не може; що ніхто не змусить Сталіна залишити свою політику терору в Україні; що ціллю нашої політики було є і буде — ніяка автономія, не запобігання ласки Москви, не віра в сталінських льокаїв „енків", лише боротьба за повну незалежність України.

Про це мусимо кричати що дня, що години, щоб не позволити чужим аґентам паношитися серед нас і вести нас на чужі манівці з великого шляху боротьби за нашу велику ціль.

На Західніх Українських Землях

(Н. П. С.).

Ганебний реєстр польського насилля.

Вже перші дні польського володіння на наших землях казали полякам примінювати тут методи безоглядного терору і гноблення, методи утиску всього, що українське, щоб у той спосіб сяк-так забезпечити себе в посіданні загарбаних земель. Але проминуло двацять літ і дійсність осталась незмінною. Наївні надії на успішність таких метод та віра в це, що впродовж короткого часу українці зникнуть зовсім із ЗУЗ, чи дадуть себе добровільно зїсти, показалися звичайними оманами. Бо не тільки українці осталися живими, вони ще внутрішньо відродились, знайшли ідею, що за її здійснення сьогодні борються; вони, хоч у тяжких і незавидних умовинах окупації, вспіли порівняльно сильно розбудувати всі ріжноманітні ділянки їхнього національного життя. І зо смутком та розчаруванням мусять сьогодні поляки ствержувати ці незаперечні факти та придумувати нові методи якими можнаб нас знищити. До такого поступовання наглить їх зокрема небезпечна міжнародня ситуація, в якій кожночасно Польща може стати змушеною здавати рахунок з дотогочасного свойого насилля. Бож ніхто не сумнівається, що у випадку, коли Польща заанґажується у війну, зарівно українці, як теж і інші „меншини" представлять їй рахунок до заплачення. Рахунок цей, зокрема коли йде про нас, міститиме дуже поважні позиції. Бо безоглядний похід проти цілого українства, проти всіх прояв його політичного, господарського чи культурного життя, сотки й тисячі розвязаних товариств, тисячі українців, запроторених у тюрми й табори, — ось це позиції того рахунку. За все це прийдеться відповідати. Не лише що на сім міліонів українців не можна буде у грізних днях числити, але ще й ростиме невідмінна певність, що з тої сторони про безкомпромісового ворога йде, ворога, який на своїх прапорах виписав боротьбу з Польщею і в боротьбі цій не перестане, доки переможно з неї не вийде. Бо таким власне є зміст нашого відношення до Польщі.

І хоч навіть серед поляків затрачується щораз більше віра в це, щоб здорову молоду й амбітну націю можна було безслідно знищити, то однак інстинкт самозбереження і найпримітивніша чуттєва реакція на наш розвій, що самособою є збільшенням небезпеки для Польщі, каже їй у смертельному страсі за власну шкуру лік відувати всі прояви нашого життя. І посилюється тоді терор, збільшається число розвязаних установ, а на наші землі сунуть усе нові зайди, що мають скріпляти польськість на „кресах" і рятувати Польщу від грізного марива здати землі ці в руки правних власників. Лиш незначна частина з ославлених окупантських практик продістається до преси, але й ця дає вимовний образ фактичного стану на ЗУЗ та метод польського володіння на цих теренах. В останньому часі принесла краєва преса деякі цифри, що хоч у невеликій частині мають відзеркалити тамошню дійсність. Цифри ці направду цікаві. Ось деякі з них за сам тільки неповний ще 1939 р. І так, у львівському воєвідстві припинено за той час в діяльності 63 читальні „Просвіти", розвязано 8 і одну філію в Устриках Долішніх. З припинених реактивовано 14 читалень. У станиславівському воєвідстві припинено 30 читалень, розвязано 16. З припинених реактивовано лиш одну читальню. В тернопільському воєвідстві припинено дві філії і 87 читалень, розвязано 16 читалень. З припинених реактивовано 52 читальні. Разом впродовж сімох місяців 1939. р. польська влада припинила в діяльності дві філії і 180 читалень, а розвязала одну філію і 40 читалень. З припинених реактивовано дві філії і 67 читалень. Залишилося припинених в діяльности 113 читалень. Коли додати до того число розвязаних (40), то треба сказати, що впродовж останніх сім місяців поляки загарбали нам у самій тільки просвітянській ділянці 153 станиці. Коли так дальше в такому темпі піде їхня „праця", то в короткому часі ми станемо перед ступневою, але цілковитою ліквідацією нашого культурно-суспільного організованого життя на ЗУЗ. Та чи це полякам щонебудь поможе, треба сумніватися. Бо похід проти нас ведеться не від сьогодні, а висліди його всеж не дуже великі. Річ ясна, не можемо навіть цього легковажити. Кожна польська атака мусить зродити наш відпір. Віримо, що наші брати на ЗУЗ правду цю собі як слід засвоїли та в життя її переводять.

Даремні сподівання й розрахунки.

Як сказали ми, незалежно від усіх дотогочасних польських зусиль всадовитися на добре на наших землях, успіхи ніяк не відповідають їхнім бажанням. Факт цей зганяє сон з повік усім полякам, що вірили колись у можливість винищення українців. Навіть ославлений професор Грабський, який колись хвалився, що він за 25 літ зліквідує українців на ЗУЗ, співає сьогодні трохи інакше. Він, що орґанічно бажає стерти все українство з лиця землі, снує знову широкі пляни та викладає нові методи, які тим разом уже успішно, як він каже, поможуть українців позбутись. Отже коли не дають себе українці видушити, треба застосувати до них нову методу, яку пан Грабський з ентузіязмом відкриває. Треба тільки українців, зокрема українських дітей, масово переселювати в Польщу, а на їх місце на наші землі спроваджувати польський елемент. У той спосіб елемент цей, осівши на ЗУЗ, має перемінити їх характер на польську користь, тоді, коли українські діти, вислані до Польщі, мають там засимілюватись і для українства пропасти. Диявольський і розбишацький цей плян, що видерти нам має нашу молодь та зробити з неї перевертнів і яничарів, а на нашому хлібі годувати мазурську банду, має бути, як поручає пан Ґрабський, тим разом напевно спасенний. Мусимо відповісти цьому здитинілому старцеві, що з такими експериментами ми вже зустрічалися та що незалежно від того ми досі існуємо. Тому марні заходи польських грабіжників. Занадтото далеко поступили ми в свойому розвої наперед, занадто великий шмат дороги ми вже пройшли, щоб тепер дати себе з нього зіпхнути. Натомісць до себе самих мусимо поставити супроти цих нових зазіхань наших ворогів теж дуже великі вимоги. Твердим раменем станути мусимо проти окупантських зусиль, щоб кожний удар з того боку в пору відперти. Коли з тим опором стрінуться панове Ґрабські, тоді ніякі нові методи їм не поможуть. Навпаки, супроти складної політичної ситуації та супроти зростаючої нашої революційно-визвольної сили вони будуть мусіти застановлятися не так над тим, як нас зліквідувати, але радше над тим, як самих себе від українців і інших сусідів спасти. Сподіваємося, що щастя переживати такі хвилини вже в близькому майбутньому не буде відмовлене і пану Ґрабському.

Свято в Підлиссю.

5. серпня ц. р. відбулося величаве свято в Підлиссю на т. зв. Білій або Маркіяновій горі. Десятки тисяч українців, зокрема молоді з цілих ЗУЗ прибули туди, щоб віддати поклін великому національному пробудникові, Маркіянові Шашкевичеві. Серед непроглядних мас, у яких пробивалися гарні вишивки національних строїв, відправив Преосвященний Никита Будка зо Львова, при участі численного священства святочне богослуження, в часі якого виголосив проповідь. Опісля, пополудні того дня відправлено панахиду на могилі Невідомого Стрільця, що лежить у підніжжя Маркіянового хреста. Варто згадати, що польська окупаційна влада заборонила цього року нести якінебудь вінці, або національні прапори. Не менше одначе свято мало дуже імпозантний характер, а нахабне польське зарядження узмістовлювало всім учасникам тим яскравіше суть окупантської дійсности.

Безконечні процеси.

4. серпня ц. р. відбувся в Чорткові суд над Василем Кравчуком, якому закидали приналежність до ОУН, розкидання летючок з приводу річниці смерти Евгена Коновальця та підпал стирт польських кольоністів. Польським посіпакам не вдалося доказати підсудному ніякої вини і тому були змушені по розправі його звільнити.

Перед апеляційним судом у Львові відбулася 10. серпня ц. р. розправа проти сімох українців з бобрецького повіту, а це, Семена Луща, Володислава Стахурського (рим.-кат.), Миколи Пердали, Андрія Демчишина, Андрія Дацка, Василя Куцика і Василя Мельника, яким закидувано приналежність до ОУН. Суд першої інстанції засудив їх на кари від двох і пів до сім літ вязниці. Апеляційний суд затвердив цей присуд.

10. серпня судив суд у Золочеві за приналежність до ОУН Петра Яцкова. По переведеній розправі йому присудили два роки вязниці.

За участь у демонстраційному поході.

З приводу повстання Карпатської України відбулася 23. жовтня м. р. в Краснім вели-

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

7)

„Інший край, пане, багатий, а яка рівнина! Наприклад рибарське болото — цілий тутешній край увійшов би до нього як ніж до кишені; а трава, пане, трава аж до грудей". Маня махнув рукою. „Ех, вошивий тут край, почнеш орати й саме каміння обертаєш. У нас копаєш криницю й усе самий чорнозем".

Юрай потемнів. Що ти знаєш, ти татарине — я, я тут орав та обертав каміння; але зате ті ліси, Господи, й ті пасовиська! Сердитий виходить Гордубал із стайні. Вошивий край, мовляв — так чого сюди лізеш, чорте? Хіба тут чередам недобре ведеться? Ну, слава Богу, чейже тепер година черід; вже дзвонять у долині й наближаються до села; дзвінки глибокі й повільні, повільні, як крок корови; лиш високі дзвіночки телят біжать перекотом — ну, ну, і ти будеш коровою й підеш поважно й тяжко, як череда, як і ми. Дзвоніння череди зближається, і Юрай зняв би капелюх як у церкві. Отче наш, іже еси в небесах; мов ріка зближається дзвоніння, ділиться на важкі каплі, розлягається по цілім селі; корова за коровою відокремлюється від череди й бімбам, бімбам простує до свого хліва, пахощі пороху й молока, бімбах у воротах, і киваючи головами вступають дві корівки до Гордубалового двору, розумні й спокійні звірята, й простують до дверей хліва. Гордубал глибоко віддихає: Ну, і я вже вдома, слава тобі, Господи, це поворот додому. Дзвоніння череди розтрушується селом і додзвонює, кажан ломаним летом виряжається за мухами слідом за чередою, добрий вечір, ґаздо; з хліва довгим муканням озивається корівчина. Ну, ну, вже йду. Поночі входить Юрай до хліва, обмацує роги, тверде й шорстке чоло, мокрі ніздрі, знаходить помацки дійницю й триніжку, сідає до повного вимени й доїть струмінь по струмені, аж молоко дзюрчить до дійниці; і тоненько, півголосом починає Юрай співати.

У дверях хліва рисується темна постать. Гордубал обриває спів. „То я, Поляно", бурчить він, перепрошуючи. „Аби маржинка до мене звикла".

„Підеш вечеряти?" — питає Поляна.

„Як тільки видою", каже Гордубал із пітьми. „Степан їстиме з нами".

V.

Юрай Гордубал сідає на чолі столу, здіймає руки й каже молитву. Так воно годиться, коли ти тепер ґазда. Поляна стискає уста, руки зціплені, Гафійка витріщує очі й не знає, що робити, Степан похмуро й запекло дивиться до землі — ех, ви, щож ви тут ніколи не молились? Щож, Степан є певно іншої віри, але при столі годиться молитись. Диви, розсердились, їдять швидко й мовчки, Гафійка ледве довбається в тарілці. — „Їж, Гафійко", каже сухо Поляна, але сама ані рісочки не бере до уст; тільки Степан голосно сьорбає, схилений над тарілкою.

По вечері Степанові хотілосяб якнайшвидше з хати. „Стрівай іще, Степане", стримує його Гордубал. „Що я хотів тобі сказати? — Так, а який цього року врожай?"

„Отава була добра".

„А жито?"

Поляна похапцем дивиться на Степана. „Жито", тягне з себе Маня. „Таж господиня продала те поле на горі. Не варто було працювати. Самий камінь.

Гордубалові щось уривається в середині. „Самий камінь", ремствує він, „правда, що самий камінь; алеж поле це основа".

Степан себепевно показує зуби. „Ніякого прибутку з того не було, господарю. Луки понад річкою далеко кращі. Кукурудза там виросла висока, як хлоп".

„Понад річкою", дивується Гордубал, „ти купила землі в долині, Поляно?"

Поляна хоче щось сказати, але ковтає це. „Панські луки, господарю", пояснює Степан. „Земля як молот, глибока, бурякова. Але буряк не виплачується. Ніщо не виплачується, пане. Краще займатися кіньми: викохаєш доброго коня, то дістанеш за нього більше ніж за рік сільської праці. Мати ще шмат долини й поставити там долі стайню". Степанові блищать очі. „Кінь має бути в долині, пане. Кінь не коза".

„Дідич продав би ті луки", підкреслює Поляна задумано й рахує голосно, скількиб то коштувало; але Гордубал не слухає, Гардубал думає про житні й картопляні лани, що їх Поляна продала. Правда, самий камінь, та чи не був там той камінь споконвіку? Це вже, товаришу, належить до тої праці. Два роки перед тим, ніж я відїхав, я зорав шмат перелогу на ланах, що ти знаєш про сільську працю!

Гафійка підкралась до Степана й спирається ліктем на його плече. „Вуйку Степане", шепче.

„Що є?" — сміється Маня.

Мала соромно потупляє очі. „Я лише так".

Степан бере її між коліна й починає її гойдати. „Так що ти хотіла сказти, Гафійко?"

(Далі буде).

ка маніфестація, в часі якої мали між іншим падати протипольські вигуки. За це потягнув польський суд у Золочеві до відповідальности 41 українців і засудив їх на кари від 6 місяців до чотирьох і пів року вязниці. Підсудні відкликалися до апеляційного суду у Львові і цей по розгляненні справи декількох підсудних увільнив, а решті затвердив присуд першої інстанції.

За тризуб.

За ношення української національної відзнаки покарав золочівський суд Б. Казанівського і А. Маланяка на кари по 6 місяців вязниці.

За метрики.

В останніх днях засудили польські суди таких українських священиків за т. зв. українізування назвищ у метриках: о. О. Карпинського, пароха в Задарові коло Монастириськ на 7 місяців вязниці і о. Григорія Миськова з Велесєва на один місяць арешту.

В Борщені засудив городський суд о. О. Мельниченка на один місяць арешту за те, що заборонив українським дітям всупереч наказу вчителя молитися по польськи.

Перед судом станули ще за метрики два українські священики, а це о. Дмитро Бахівський і о. Роман Андріянович, але їх розправи відложено.

Відібрання польського громадянства.

Повітове староство в Сяноці відібрало право громадянства 131 молодим українцям, переважно селянам із сяніцького повіту.

Розвязання „Сокола" в Перемищині.

В останніх днях розвязало перемиське староство руханково - пожарниче товариство „Сокіл" у цілому перемиському повіті. Розвязання це наступило безпосередньо по арештуванні голови згаданого „Сокола", Осипа Сенечка.

Польські міністри на ЗУЗ.

Небезпечна для поляків ситуація на Західній Україні і потреба щонебудь варадити спроваджує часто туди міністрів з „самої" Варшави. Висліди їх візит полягають у тому, що: 1. підчас їх побуту виарештовується масово в цілому краю всіх активніших українців в обаві, щоб не вчинили вони чогось злого візитуючому терен міністрові; 2. по такій візиті заводиться ще гостріший режім утиску й насилля, який має спасати Польщу від розвалу. Власне в половині серпня ц. р. приїздили на Західню Україну польський премієр Складковський і міністр Косцялковський. Чи їхні візити полякам щонебудь поможуть, можна сумніватися. На всякий раз виарештувані з того приводу маси українців у цілій Західній Україні досі ще сидять, хоч по польських міністрах слід давно застиг. Зрозуміло, що безпечніше мати українця замкненого, ніж на волі. Шкода тільки, що з сімома міліонами не можна того зробити.

Нові римо-католицькі парохії на Волині.

В останньому часі насадили поляки на українській Волині римо-католицькі парохії в таких селах: Гоща, Заболоття, Бугрин, Руда Грушівська, Нехожа. Перед двома місяцями повстало там 11 парохій, для яких поквапно будують костели, що до них, як звісно, на силу тягнуть українських селян.

Горять польські фільварки.

Польська преса повідомляє, що в Должцях, калуського повіту, внаслідок підпалу згоріли на фільварку Юзефа Лявфера 6 стирт збіжжя, одна копиця сіна, дві стайні, стодола зо збіжжям, шопа, 8 овець, 5 возів і рільниче знаряддя, все на шкоду 25 тисяч злотих. Поляки не пишуть, хто підпалив, щоб не ширити паніки між поміщиками й мазурськими кольоністами. Ми одначе знаємо, що в боротьбі з польськими зайдами українці уживають теж таких метод, як підпали фільварків і кольоністів.

Такі часи.

Стрічаються дві львівські аристократки:

— Знаєш, — каже Марія, — Ромко попросив мене до буфету..

— Ти пішла?

— Ні.

— Дурна.

— Не пішла я тому, бо він хотів, щоб я платила.

• З ДНЯ •

ЯК ЗЄДИНИЛИСЬ АНҐЛІЙЦІ.

Як подають часописи, анґлійці в тих напружених часах осягнули досконале зєдинення. Коли ухвалювано урядові диктаторські права на випадок війни, то на 615 послів тільки чотири спротивились. А й тепер, коли йде про неуступчивість у заграничній політиці Анґлії, то всі посли майже одноголосно оплескують урядові. А ще недавно велика частина з них так гостро критикувала Чеймберлина...

Щож сталося? Що зєдинило їх? — Зєдинила їх ціль: постанова не уступати далі Німеччині, а війною зламати дальшу її аґресію, й можливу геґемонію. Отож ціль їх обєднала, а не що інше. Анґлійські пацифісти перемінились у мілітаристів; соціялісти й усякі інтернаціоналісти перемінились у крайніх націоналістів; демократи зрезиґнували з суспільної свободи й згодились на диктатуру. Всі на якийсь час забули про свої внутрішньо - суспільні ріжниці і піддались одній вищій цілі.

ЧИМ АНҐЛІЙЦІ РІЖНЯТЬСЯ ВІД НАС.

У нас зі всіх сторін також чути голоси „забудьмо свої партійні ріжниці". Та ми під тим оглядом інакше поступаємо ніж анґлійці. Бо коли вони, зрікаючись своїх теперішніх переконань, приймають інший, спільний плян, то у нас говориться лиш про зречення теперішніх плянів, а ні словечком не згадується про той новий, спільний плян, що мав би нас усіх обєднати.

Є в нас такі голоси, які кажуть, що „консолідація має відбутись на певних ідеях — самостійности, соборности, народоправства". Це мав би бути „ідеольоґічний мінімум — короткий, але ясний".

Алеж бо цей „ясний" „ідеольоґічний мінімум" уже нині приняли майже всі наші політичні партії і рухи, а проте єдности не осягнено...

ТРЕБА ЯСНІШОЇ ЦІЛИ.

„Самостійність, соборність, народоправство" — це такі неясні, неокреслені і загальникові фрази, що вони ще не доведуть до єдности. Навпаки, як лиш кожна ґрупа зачне їх пояснювати по свому, розєднання наступить. Коли ми хочемо справді поєднатись, то мусимо видвигнути якусь справді ясну, конкретну, для всіх однакову ціль, як це зробили анґлійці. Їхньої цили ніхто не може інакше толкувати, інакше пояснювати. Всі знають, що значить війна з німцями.

Подібну ясну ціль і ми мусимо видвигнути. Щойно вона нас може обєднати.

ПЕРЕЙДІМ НАШІ ЦІЛИ.

Перейдім тепер по черзі всі важніші наші цили, які моглиб нас обєднати: Чи боротьба проти Польщі може нас усіх обєднати? Моглаб, але УНДО мусілоб зректися своєї угодової політики; ґрупа У. Н. Р. мусілаб зректися надій на Польщу збудувати нам державу; ґрупа Скоропадського мусілаб зректися своєї невтральности в справі наших західніх земель. Як довго вони цього не зробили, так довго спільна боротьба проти нас не всилі обєднати. Подібне з боротьбою проти Румунії чи Мадярщини.

А спільна боротьба проти Совєтів моглаб нас обєднати? Виключаючи большевиків, які не є українською ґрупою, тільки московською експозитурою, майже всі поважніші українські ґрупи вороже наставлені до Совєтів. Значить, спільна ціль — боротьба проти Совєтів — моглаб нас усіх обєднати.

ЧОМУ НЕ ОБЄДНУЄ?

Чомуж вона нас не обєднала?

Поперше тому, що українське визволення треба вцілості трактувати. Коли хтось шукає порозуміння з поляками, то він не може співпрацювати з такою українською ґрупою, яка виповіла полякам безпощадну війну. А не може тому, бо, звязавшися з революційною ґрупою, угодова ґрупа відразу перекреслить свої пляни порозумітися з поляками. Одне виключає друге.

Подруге тому, що під „боротьбою з займанцями" кожна ґрупа вважає, що інше: Революціонери вважають революційну боротьбу, в якій уживається зброї, ллється кров, падають трупи. Інші ґрупи, радикали чи гетьманці, називають таку революційну боротьбу „ножівництвом" і „бандитизмом".

ШУКАЙМО ВИХОДУ.

Зрозуміло, що виходу шукати треба. Хай би кожна наша політична ґрупа подала конкретну ціль, біля якої, на її думку, всі моглиб зєдинитись. Але не загальникову, яку подають. Хай кожна ґрупа подасть конкретну ціль і шлях до тої цили. Себто: чи проти всіх займанців маємо боротись, чи лише проти одних, а інших лишати? Котрих лишати, а з котрими боротись? Яка це має бути боротьба? Революційна, чи якась інша? Коли якась інша, то точно подати яка? Також точно означити відношення до заграничної політики.

Зібравши ці конкретні пропозиції, можна буде зорієнтуватись, де ми стоїмо, хто що думає та до чого прямує.

Маючи перед собою ті виразні пропозиції, можна буде шляхом прилюдної дискусії одну по одній відкидати й прийти до якоїсь одної. Судцею у тій дискусії, на основі демократичної засади, булаб наша широка суспільність.

Всі ґрупи, зрозуміло, булиб під моральним зобовязанням, що остаточно погодяться на якийсь один найкращий плян.

ЧИ БУДЕ З ТОГО ХОСЕН?

Чи в такий спосіб можна булоб до чогось корисного дійти? Можна би було бодай це осягнути, що наша суспільність наочно переконаласяб, котрі саме ґрупи фактично не хочуть єднатись, а про обєднання говорять тому, щоб закрити свою власну анархію і підлатати свій надірваний авторитет.

Ті ґрупи, які щиро прагнуть обєднання, можуть негайно висказати свою думку про ці спільні, обєднуючі цили. Щодо нас, то ми віримо в боротьбу з усіми займанцями, боротьбу революційну, оперту на націоналістичних почуваннях. В заграничній політиці — не орієнтуватись на ніякі ідеольоґічні табори, тільки на власні сили й використовувати до того всі держави, які в даний момент моглиб сприяти нашим визвольним змаганням.

„СВЯТА ЗЕМЛЯ ПАЛЕСТИНА У СВІТЛІ СУЧАСНОСТИ"

(Спогади з концертової подорожі по землі Обітованій українського артиста-співака Михайла Немоловського).

(3)

Дах є плоский, рівний, форма каміня квадратова з отвором у середину. Ліворуч від дороги глибоко під землю веде темна печера. Там були поховані Богоматір і Марія Магдалина. Чернець пропонує купити нам свічки і поставивши перед вівтарем, що сяє у темряві, свою вбогу лепту, ми пємо зимну і смачну воду з криниці, видовбаної у камені печери. Виходимо на світ Божий і підіймаємося вгору по дорозі, що веде на Оливний Город (чи як звали його „Гетсиманський Сад"). Усюди валяються рештки мозаїки з храму, зруйнованого музулманами в часі війн з хрестоносцями.

Звичайно, всі ми уявляємо собі Оливний город цілком інакше, ніж це є в дійстості. Це гора, рідко поросла зеленою травою. Денеде червоніють чудово прекрасні червоні квіточки, звані „крин". Про них Христос сказав: „Подивіться на маленьку цвітку „крин"! Вона прекрасна у своїй скромній і простій красі. Жаден маляр і художник не створить і не досягне того досконального ідеалу, що повстав по волі мого Вітця". У цих коротких, повних фільософії словах, сказано все, над чим зупиняється і кінчається біольоґія і починається справжня фільософія „буття"! З такими думками підходимо до костелів католицьких в Оливному городі. Тепер повстає питання, де молився Христос останній вечір, перед узяттям Його воїнами? Ренан, великий дослідник життя Ісуса Христа, багато говорить про це, але нічого певного та конкретного і в нього нема. Монахи, що доглядають обидва храми в Оливному городі, заперечують одні другим, кажучи, що на місці їх храму молився Христос „про чашу". Я маю більше довіря до храму, біля котрого є маленький оливний городець із дуже старими і грубезними оливними деревами. Загально відоме, що оливкове дерево росте дуже поволі і цілком можливе, що цей садочок був щасливим свідком, бачив Христа, чув Його голос і в холоді його листя Богочоловік перебував денну спеку палаючого південного сонця. Ще одним важливим арґументом є для мене, як і для черця Олександра, велика скеля, що виходить з підлоги храму просто під сам вівтар. Навколо ця скеля має залізні штахетці. На цій то скелі (на мою гадку), що знаходилась у гущі Оливного чороду, молився Христос.

Підтвердженням факту є ще і те, що хоч храм новозбудований, то у підлозі є кавальчик старої мозаїки (оточеної ґратками), рештками мозаїчної підлоги старого храму, зруйнованого музулманами у священній війні. Фантазія реставрує все у дрібницях. Предмети навкруги немов оживають, оливкове листя шепоче із вітром! Ніч, чути брязкіт зброї, походні сяють у тьмі і воїни ведуть Богочоловіка на поругання й оплювання вуличній юрбі! Голосне читання черця капуцина повертає нас до реальности. Під читання молитви покидаємо костел і йдемо далі вгору, де одиноко стоїть капличка. У підлозі каплички виступає скеля, що панує над місцевістю і на камені цієї скелі відбилася **стопа** Христа, коли Він покидав нашу гріховну землю і відходив в інший світ ідей, правди і краси. Завдяки протекції черця Олександра і місцевого православного єпископа я мав можливість побачити і підійти, під благословенство патріярха вселенського і ґрецького Доміяна (помер уже), старця на схилі літ. Приймав він у великій світлій салі, лежачи на софі. Сказав кілька приємних слів словянською мовою і подарував образ Христа, що встає із гробу, оздоблений наліпленими пелюстками цвіточка „крина" і свій образ у цілковитому патріяршому вбранню. Приймали нас мальвазією, чаєм і тісточками. По візиті нам уже легко було йти назад, тому, що спускались у долину.

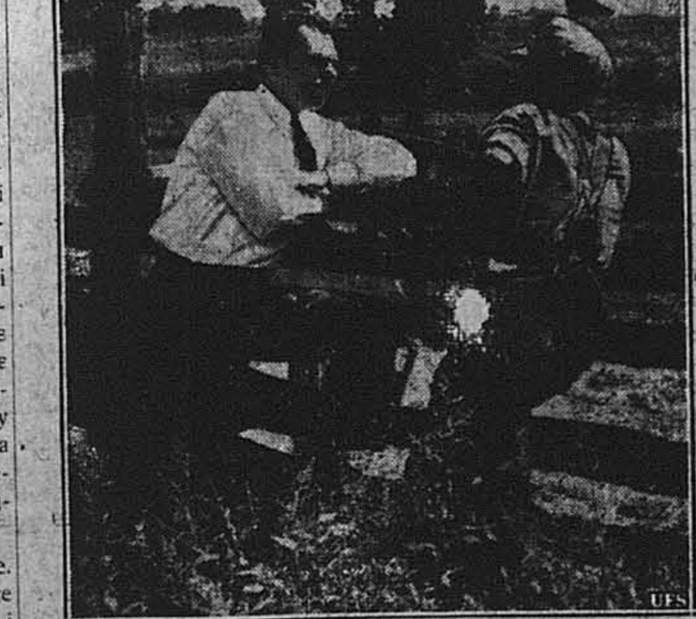
Сонце сідало і його золоті проміні обарвлювали куполи храмів Єрусалиму. Задзвонили до вечірні. Олександер побожно перехрестився і ми за кілька хвилин попрощалися і напевне вже більше ніколи не зустрінемося у цьому житті. Другого дня рано я відїхав до Каіфе. Автобус їхав дорогою, що веться вужем по горах. Далі оскаженілі хвилі Середземного моря ревуть, з білою піною кидаються на береги, наче хотілиб знищити його у безконечному бою... Публика в автобусі ріжна. Спокійні европейці, темпераментні жиди, араби у своїх живописних „бурнусах" і „чалмах". Ідемо попри Назарет. Ліворуч чудова, зелена плодюча рівнина, порізана на поля і нивки. Праворуч — пустеля, де мало початок християнство. Не диво, що ця найвища ідея народилася тут, де при одному погляді на сумний пейзаж робиться якось тяжко на душі і людина почуває свою слабість і нікчемність у бутті. Ні трави, ні кущика! Ген далеко Мертве море тягнеться срібною плямою! Воздух синій і чистий, видко десятки кільометрів. У воді Мертвого моря нема жадної ростинности, ні риби. Воно настільки насичене сіллю, що плавати у нім є незвичайно легко. Коли буває буря, хвилі викидають з морського дна кавалки асфальту (смоли). Незвичайно прозора і чиста сіль побудована з прекрасних кришталів, ріжноманітної форми і структури.

Автобус прийшов до Каіфе. Це чисто жидівське, невеличке місто, з гарними садками іількома вулицями, де відбуваються урядові функції і торгівля. Рано я вже відїхав автобусом до Сирії (Бейрута) і покинув Святу Землю. Враження натовпом змінювалися, їх заступали інші, більш свіжі, більш нові...

Сирія з її столицею Бейрутом, Константинопіль, Пірей, Атени, Білгород, Відень, Женева, Париж, Брісель, Амстердам, Осльо і безліч інших країн і міст, але те глибоке і сильне враження, що робить Єрусалим, та **безпідкупність і чиста простота** назавжди лишаться у людській істоті. Сміло кажу, що це одна з найцікавіших і незабутніх подорожей мого вандрівничого життя, котру я завше хотів би повторити і знов опинитися в тих містах, де ступала нога Богочоловіка — Христа.

Березень 1931. Палестина.

10-VII-39., Сан Павло, Бразилія, Полуденна Америка.

ДЮІ КАНДИДУЄ.

Нюйорський повітовий прокуратор Томас Е. Дюі підчас відвідин на фармі в Овосо, Мішіґен, де він ріс. В одній промові в тій околиці він зголосив свої наміри добиватися номінації на уряд президента Злучених Держав з Републиканської Партії.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська школа в Америці.

Це не нова тема. Прочитавши заголовок, може дехто скаже, що не варт про це далі читати; мовляв, „я знаю, про що розходиться". Так, багато із нас знають, про що розходиться, а проте не поступають так, як те знання диктує.

Здається, що кожний свідоміший громадянин знає про вагу української школи. І то не лише в старім краю, але також в Америці. Це українська школа вчить рідної мови, рідного письма, літератури, історії і все, що потрібно знати, щоби бути добрим українським громадянином. Це українська школа показує дітям наші національні цінності й робить через те дітей гордими на їх національне походження. В старшому віці, діти, що дістали рідношкільну підготовну освіту, цікавляться українськими суспільними справами, беруть активну участь у громадськім життї, стають членами існуючих українських організацій та заповняють ті місця, які нині займають старші, а які де далі чимраз більше від нас відходять.

Справа рідношкільної освіти в Америці це справа нас усіх: родичів і наших інституцій. Без рідного національного виховання дитина, і то навіть добра дитина, лиш поверховно буде шанувати родичів; бо все вона буде думати, що її родичі походять з якоїсь напівдикої, нецивілізованої раси. Вона навіть може любити своїх родичів, але глибші пошани до них мати не може. Також наші інституції, як ось наші запомогові організації, мусять добре собі з того здавати справу: без рідношкільної підготовної освіти ми не будемо могти заповнити вимираючі ряди старих членів молодими.

Небезпека нашій молоді грозить не менша від тої, що є в старім краю. Правда, в старім краю ця небезпека має цілковиту іншу натуру, бо вона пливає з гнету ворогів; але тут, в Америці, грозить нам не менша небезпека винародовлення внаслідок нашого відірвання від рідного материка. В краю відбувається асиміляція насильна, тут добровільна. Але висліди можуть бути однакові.

Супроти цього на американські українські рідні школи ціла наша суспільність мусить звернути пильну увагу. Ми мусимо розбудувати нашу рідношкільну сітку в Америці так, щоби була своя українська школа всюди, де живе хочби кілька українських родин. А вже за всяку ціну ми мусимо подбати про те, щоб удержати ті, що існують. Бо трапляється у нас і таке, що є своя рідна школа, є добрий учитель і все наладнане як слід, але люди чомусь такі недбалі, що не хочуть з того скористати й не хочуть записати туди своїх дітей. Таке недбальство з боку родичів мусимо викорінювати на кожному кроці.

У нас, Ню Йорку, рідношкільне виховання досить добре наставлене. Себто є школи й учителі. Та, беручи наше загальне число в Ню Йорку, рішуче замало дітей учащає до українських шкіл.

Із нюйорських українських рідних шкіл одна знаходиться при 14 вулиці, в українській православній церковній салі. Учителем є Юрій Татарів. Та школа має за собою вже довгу традицію, вона існує вже 13 літ. Виховала вже чимало української дітвори, серед якої знаходиться багато теперішних молодечих провідників, які самі беруть участь в українськім громадськім житті й інших до нього затягають. Багато з них стали добрими членами У. Н. Союзу. Цею школою все займався комітет, вибраний з родичів дітей. Всіх дітей у минулому році було 58. Це само собою гарне число. Але рішуче замале на Ню Йорк. В наших школах повинні бути сотки, а навіть тисячі дітвори. Чим більше дітей, тим краще можна поставити навчання.

Родичі повинні не маловажити цеї справи й повинні чимскорше скористати з тої нагоди та записати своїх дітей. Як відомо, крім звичайного книжкового навчання в наших рідних школах учать пісень, учать ріжних виступів на сцені, декламації, театральної гри і т. п. А це все впливає на загальну вдачу дитини, вчить її сміливости, певности себе. Неодин український хлопець чи дівчина може завдячувати свій успіх і в американськім житті власне тим вечірнім українським рідним школам.

Тому — шлім дітей до рідних шкіл. Про впис дітей до згаданої школи буде оголошення в „Свободі".

Микола Близнак.

ЧИ ДОВГО БУДЕ ТАМ, ДЕ НИНІ?

Місто Познань у західній частині Польщі, що сто літ з верхом належало до Німеччини й нині носить виразно знаки німецької культури. Польща забрала його від Німеччини під кінець світової війни, коли Німеччина її програла. В минулому тижні Німеччина піднесла до нього свої претенсії. Якби вибухла війна між Німеччиною й Польщею, то німецька армія по дорозі до Варшави буде мусіти добути передовсім Познань. Німці називають його Позен.

КАМФОРА З ЖИВИЦІ.

Камфора з камфорового дерева дуже дорога. В 1920 році, наприклад, фунт природньої камфори коштував три й пів доляра. Та коли французька спілка Дю Пон почала виробляти штучну камфору з соснової живиці, японці, що мають монополь на природню камфору, знизили ціну до пів доляра за фунт. Саме тепер у Радянському Союзі почали виробляти камфору з живиці в дуже великій скількості. Винахід камфори з живиці приписують там В. Тищенкові. Та, на ділі, спілка Дю Пон виробляла таку камфору, ще заки в Радянському Союзі почали виробляти камфору. Тещенко, мабуть самостійно, попав на той самий спосіб виробу камфори, що вже попередньо в решті Европи вживали.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(69)

В світлі місяця Тарзан оглядав столицю Атне і її сильні мури. В нутрі тих мурів були сотні воїнів, що миттю пігналися за ним, якби лиш знали про його приявність. Але Тарзан не мав страху перед ними. Він готовився зміряти з ними свою силу, зручність і підступ, щоб визволити Гонфаля.

Оглянувши докладно положення міста й околицю, він вибрав поляну, засаджену городовиною, і почав нею на животі підповзати до мурів міста. Врядигоди він зупинявся і вслухувався в ніч, чи не надходить звідки небезпека. Небезпеки покищо не було і він підповзав усе далі і далі.

Сто стіп від муру Тарзан піднявсь і тихим, але скорим ходом побіг до муру. Там він тілом приляг до холодного каменя і очікував, що буде далі. Та ніч далі спокійно куняла над усім і не зраджувала нічого надзвичайного. Тарзан обернувся обличчям до муру і мов кіт видрапався на нього.

Знайшовшись на мурі, він почав вдивлятись у середину міста. Здавалося, все спить. Тому він зіскочив із муру на землю. Спадаючи на землю, він майнув попри хатину, що виглядала наче колиба. З коліби відразу висунулась голова і прозвучав голос: „Гей, ти що за один і що тут робиш?"